

DAVID COPPERFIELD

POVESTEA ȘI EXPERIENȚELE PERSONALE
ALE TÂNĂRULUI DAVID COPPERFIELD

Traducerea
BREBEANU ALINA LOREDANA

1

Editura MondoRo
București, 2017

Partea I

Suferințele unui copil

CAPITOLUL I

VENIREA MEA PE LUME

Dacă mă voi dovedi a fi eu eroul propriei mele vieți sau dacă acest rol îi va reveni altuia, aceasta se va lămurii în aste pagini. Ca să încep de la început, voi spune că m-am născut într-o vineri, la miezul nopții (cel puțin așa mi s-a spus și eu cred). Și, lucru vrednic de luat în seamă, orologiul s-a pornit a bate, iar eu m-am pornit să țip în aceeași clipă.

În ceea ce privește ziua și ceasul nașterii mele, asistenta și câteva femei înțelepte din vecinătate care se arătau foarte interesate de mine cu câteva luni înainte de a fi posibilă o întâlnire între noi au spus, mai întâi, că mi-era menit să fiu lipsit de noroc în viață; iar apoi, că voi putea să văd năluci și duhuri. Ambele daruri erau inevitabil atașate, după părerea lor, oricărui copil lipsit de noroc, fată sau băiat, născut într-o vineri noapte, curând după miezul nopții.

De întâia lor profeție nu mă voi ocupa, căci nimic în afară de povestirea de față nu va dovedi mai bine dacă această prezicere era întemeiată sau nu. Cât despre cea de-a doua, mă voi mărgini să spun că, dacă nu mi s-or fi arătat vedeniile pe când eram copil mic, încă nu am primit acel dar. Însă nu mă plâng deloc că nu mi-a fost dat, iar dacă acum altcineva se bucură de el, îi dau din toată inima dreptul să și-l păstreze.

M-am născut cu călță, care a fost pusă în vânzare prin mijlocirea anunțurilor din gazete pe neînsemnatul preț de cincisprezece guinee. Dar, fie că tocmai atunci marinarii nu aveau bani, fie că pierduseră credința și aveau mai degrabă încredere în pieptarele de plută, mai sigure, nu pot să știu. Știu

numai că a fost o singură ofertă făcută de un samsar. Oferea două lire peșin, iar pentru restul sumei propunea să dea vin de Xeres. Nu voia să plătească altfel siguranța că nu se va îneca. Astfel, au fost retrase anunțurile, fără niciun rezultat. Cât despre vin, biata mama avea și ea de vânzare. Zece ani mai târziu, căița mea a fost pusă la o loterie care se trăgea prin locurile noastre: o jumătate de liră biletul, cincizeci de bilete, iar câștigătorul trebuia să mai dea pe deasupra cinci șilingi. Eram de față la tragerea loteriei și îmi aduc aminte că eram tare supărat și umilit văzând tratată astfel o părticică din făptura mea. Căița a fost câștigată de o bătrână doamnă care a scotocit mult prin punga ce o purta pe braț, din care a scos cu neplăcere cei cinci șilingi, în monede de jumătate de penny și la urmă îi lipsiră doi pence și jumătate. Dar în zadar se pierdu vremea în socoteli cu doamna cea bătrână.

E drept însă că toată lumea poate să vă spună că bătrâna nu s-a înecat, ci că a avut fericirea să moară la nouăzeci și doi de ani în patul ei. Am auzit că până și-a dat duhul s-a lăudat că n-a umblat pe apă niciodată, ci numai pe o punte, și, bând ceai (care îi plăcea foarte mult), și-a arătat până în ultima clipă indignarea față de nelegiuirea marinarilor și a călătorilor care îndrăznesc să „hoinărească” peste mări și țări. În van i se spunea că fără cutezanța asta multe lucruri dulci ar lipsi, și poate că și ceaiul. Ea se îndârjea și răspundea și mai încrezută în judecata sa: „Nu, să nu mai umble creanga!”.

Dar, ca nu cumva să hoinărim și noi, să ne întoarcem la nașterea mea.

M-am născut la Blunderstone, în comitatul Suffolk, sau, cum se spune în Scoția, „cam pe acolo”. Am fost un copil postum. Când mi s-au deschis ochii la lumina lumii acesteia, tata îi închisese pe ai lui de vreo șase luni. Și azi găsesc stranie ideea că el nu m-a văzut niciodată; și și mai stranie încă întunecata amintire rămasă din zilele copilăriei mele, impresia pe care mi-o făcea lespede de albă de pe mormântul lui. De câte ori m-am simțit pe atunci pătruns de o nedeșlușită milă pentru mormântul acela, sărmanul, singur în mijlocul cimitirului, noaptea, în întuneric, când era cald și era lumină în mica noastră odaie! Mi

se părea o cruzime să-l lăsăm afară, să-i închidem și să-i zăvorâm ușile casei noastre.

Cea mai însemnată persoană din familia noastră era o mătușă a tatei, prin urmare mătușă mea. Mă voi ocupa de ea ceva mai departe: domnișoara Trotwood, sau domnișoara Betsey – cum îi zicea biata mama când își învingea spaima și reușea s-o pomenească pe această făptură cumplită (lucru ce se întâmpla rar). Domnișoara Betsey se măritase cu un om mai tânăr decât ea, foarte frumos, dar nu în sensul cunoscutului proverb „Frumusețea după purtare se socotește”. Se bănuia că o bătuse o dată pe domnișoara Betsey și că într-o zi, la o ceartă asupra cheltuielilor gospodăriei, luase câteva măsuri – repezi, dar violente – ca să o arunce pe fereastră de la etajul al doilea. Dovezile acestea învederate de nepotrivire de caracter o hotărâseră pe domnișoara Betsey să îl plătească, numai să obțină o despărțire liniștită. El plecă în Indii, având capital, iar acolo, după cum istorisea o ciudată legendă a familiei noastre, fusese văzut călărind pe un elefant, în tovărășia unui babuin. Nu cred să fi fost așa, o fi fost un *babu*¹ sau o *begum*². Oricum, după zece ani, a sosit acasă vestea morții lui. Nimeni n-a putut afla vreodată ce va fi simțit la vestea asta mătușă mea: îndată după despărțirea lor, ea își reluase numele de fată și cumpărase într-un cătun, departe, o căsuță la marginea mării, unde s-a stabilit ca femeie singură, în tovărășia unei singure servitoare, și înțelegeam că trăia într-o nesfârșită izolare, complet retrasă.

Cred că tata fusese favoritul mătușii sale. Ea însă nu îi putuse ierta însurătoarea, pentru că mama, zicea ea, nu era decât o „păpușă de ceară”. N-o văzuse niciodată pe mama, dar știa că nu împlinise douăzeci de ani. Tata nu a mai văzut-o niciodată pe domnișoara Betsey. Atunci când s-au căsătorit, tata avea de două ori vârsta mamei și sănătatea lui era plâpândă. A murit un an mai târziu și, după cum am spus, cu șase luni înainte de nașterea mea.

Așa stăteau lucrurile în după-amiaza acelei neuitate și însemnate vineri (fie-mi îngăduit să o înalț astfel). Nu mă pot

¹ Nobil indian.

² Prințesă indiană

lăuda că am știut atunci tot ce am povestit, nici că aveam vreo amintire, bazată pe simțurile mele, a ceea ce avea să urmeze.

Bolnavă și foarte tristă, mama stătea și se uita lung la foc, printre lacrimi. Se gândea cu mâhnire la propria-i viață și la a pruncului orfan care avea să vină într-o lume puțin dornică să îl primească, cu câteva pachete de bolduri în semn de bun venit³, gata pregătite într-o cutie, în camera de sus. Cum ziceam, mama stătea înaintea focului în după-amiaza aceea limpede și rece a lunii martie. Tristă și sfioasă, se îndoia că avea să scape cu viață din încercările care o așteptau, când, ridicând ochii ca să-și șteargă lacrimile și uitându-se pe fereastră, văzu o doamnă ciudată venind prin grădină.

La a doua privire în direcția aceea, mama avu presimțirea că este domnișoara Betsey. Razele soarelui de la amurg luminau acea doamnă ciudată, peste gardul viu al grădinii, iar ea înaintă spre ușă cu o hotărâre și un aer de siguranță care nu puteau aparține decât domnișoarei Betsey.

Ajungând în fața casei, ea dădu încă o dovadă de identitate. Tata o făcuse adesea pe mama să priceapă că mătușa lui nu se purta niciodată ca restul oamenilor. Și iată că, în loc să tragă clopoțelul, ea se așeză înaintea ferestrei și își strivi așa de tare nasul de geam, încât biata mea mamă îmi spunea că i se făcuse complet alb și cu desăvârșire turtit într-o clipă.

Apariția aceasta o înspăimântă pe mama atât de tare, încât sunt sigur că mătușii îi datorez venirea mea pe lume într-o vineri.

În spaima ei, mama se ridică repede de pe scaun și se ascunse într-un colț. După ce scotoci cu privirea îndelung toată camera, rostogolind ochii ca unele capete de sarazini în orologiile flamande, domnișoara Betsey o zări în sfârșit pe mama. Îi făcu semn încruntată să vină să îi deschidă ușa, ca omul deprins să poruncească. Mama se supuse.

— Doamna David Copperfield, presupun, a spus domnișoara Betsey, apăsând pe ultimul cuvânt, referindu-se probabil la veșmintele de doliu ale mamei și la faptul că era aproape să nască.

³ Obicei englezesc.

— Da, a răspuns mama, cu glas sfârșit.

— Domnișoara Trotwood, s-a recomandat vizitatoarea. Ai auzit vorbindu-se de ea, socotesc.

Resp Mama a spus că avusese această plăcere. Dar ea simțea că, fără voie, lăsa să se vadă că plăcerea nu fusese mare.

— Ei bine, acum o vezi! a rostit domnișoara Betsey.

Mama s-a înclinat și a poftit-o să intre.

Au intrat împreună în odaia din care ieșise mama, căci de la moartea tatei nu se mai făcuse focul în salon, de partea cealaltă a coridorului. După ce s-au așezat amândouă, domnișoara Betsey a tăcut, iar mama, după zadarnice silințe de a se stăpâni, a izbucnit în lacrimi.

— Haide, haide, a spus domnișoara Betsey, lasă plânsul! Vino aici!

Mama, neputând să se astâmpere, a mai plâns încă mult.

— Scoate-ți boneta, fetițo! a spus domnișoara Betsey. Vreau să te văd.

Prea speriată ca să se împotrivească ciudatei cereri, mama s-a supus. Dar așa de tare îi tremurau mâinile, că și-a desfăcut părul (care era bogat și frumos), făcându-l să cadă în jurul feței.

— Ah, Doamne! a strigat domnișoara Betsey. Ești abia un copil!

Mama părea, într-adevăr, foarte tânără, chiar și pentru anii ei. Plecă fruntea, biata femeie, de parcă era greșeala ei și murmură printre lacrimi că se temea că, fiind o văduvă copilăroasă, să nu fie și mamă copilăroasă dacă va scăpa cu viață. Urmă un moment de tăcere în care mama își închipui că domnișoara Betsey își trece dulce mâna peste părul ei; însă, ridicând sfios ochii cu această speranță, văzu că doamna se așezase cu fusta sumeasă, cu mâinile încrucișate pe genunchi și cu picioarele pe grilajul sobei, încruntându-se la foc.

— Pentru Dumnezeu! a strigat deodată domnișoara Betsey. De ce să îi zică Rookery⁴?

— Vorbiți de casa aceasta, doamnă? a întrebat mama.

⁴ Cuib de cioară. Castelanii englezi țin la cuiburile acestea ca la un semn de aristocrație, din vechime.